WASILISHO LA UDHIBITI WA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA

OFISI YA WAZIRI MKUU
MAMLAKA YA KUDHIBITI NA KUPAMBANA NA DAWA ZA KULEVYA (DCEA)

UTANGULIZI

DAWA ZA KULEVYA NI KEMIKALI AMBAZO HUATHIRI MFUMO WA **FAHAMU** NA KULETA MABADILIKO KATIKA HISIA, FIKRA NA TABIA KWA MTUMIAJI.
MFANO: HEROIN, COCAINE, BANGI (**UNODC**)

- ✓ TANZANIA IMESHUHUDIA ONGEZEKO LA MATUMIZI YA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA KAMA MBADALA WA DAWA ZA KULEVYA.
- ✓ ONGEZEKO LA MATUKIO YA USAFIRISHAJI NA UKAMATAJI WA DAWA ZA KULEVYA KUPITIA DAWA TIBA, VIRUTUBISHO NA BIDHAA ZA CHAKULA
- ✓ **HIVYO KUHITAJI KUCHUKUA HATUA MADHUBUTI ILI KULINDA AFYA YA UMMA**

TAKWIMU ZA TATIZO LA DAWA ZA KULEVYA DUNIANI (WDR 2025)

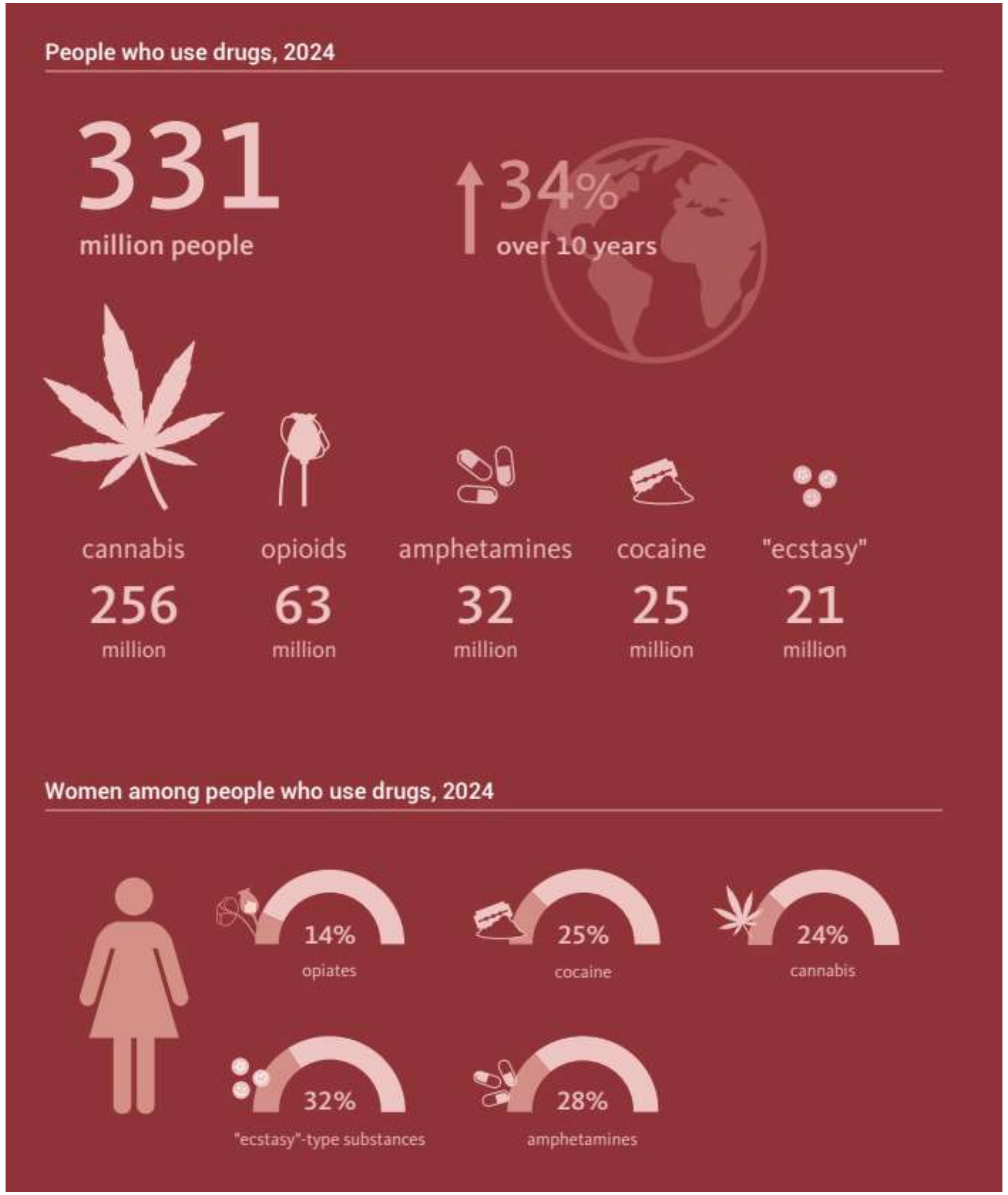

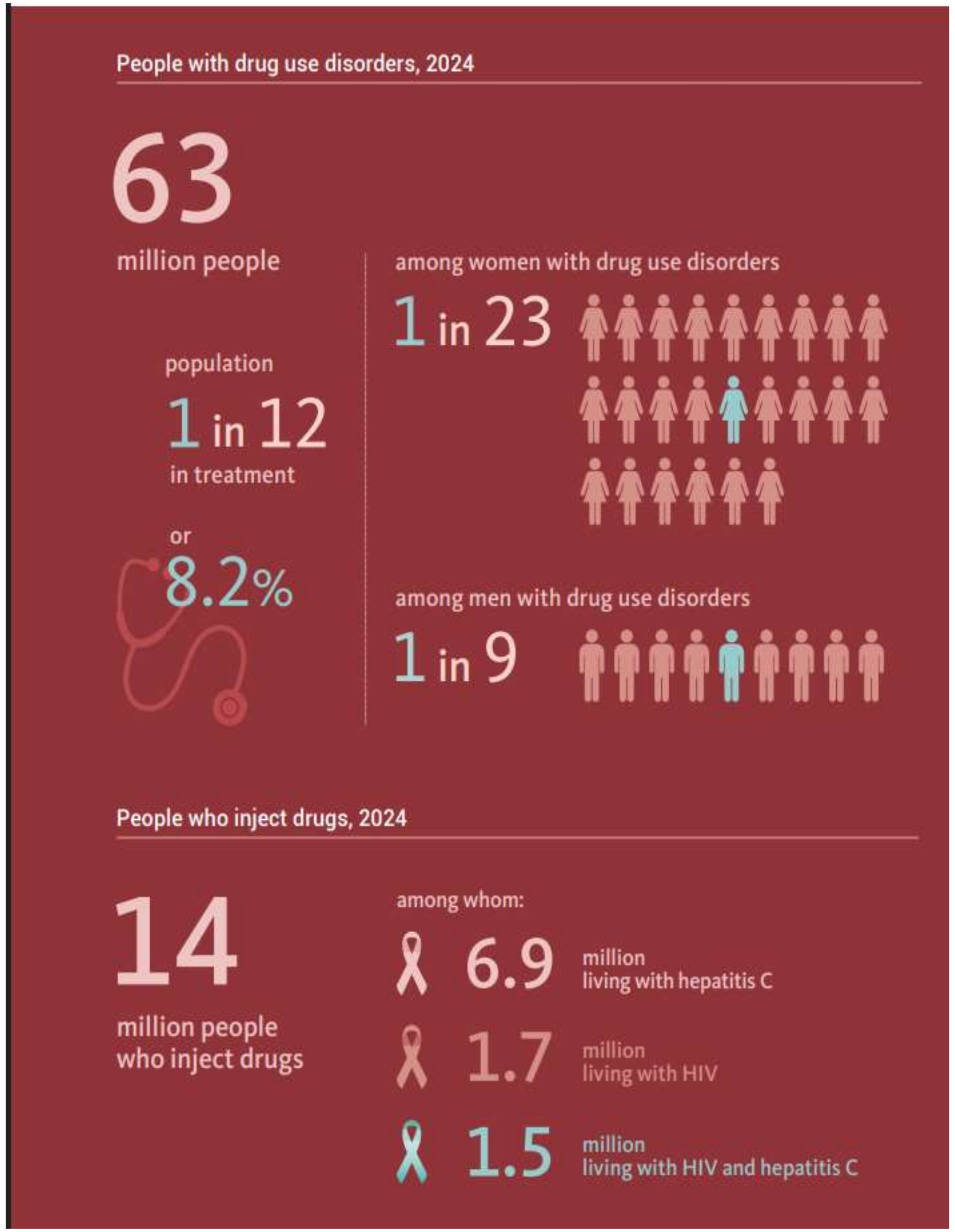

TAKWIMU ZA TATIZO LA DAWA ZA KULEVYA TANZANIA

MWAKA 2025, TAKRIBANI WAGONJWA **62,926** WALIRIPOTIWA KATIKA HOSPITALI ZA RUFAA ZA MIKOA **27** NCHINI KUTOKANA MATUMIZI YA DAWA ZA KULEVYA IKIWEPO TATIZO LA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA.

HADI DISEMBA 2025

- ✓ VITUO **18** VYA TIBA SAIDIZI (MAT) VILISAJILI WAGONJWA 18,048
- ✓ NYUMBA ZA UPATAJI NAFUU **72** ZILISAJILI JUMLA YA WAGONJWA 17,535.

TANZANIA IMESHUHUDIA ONGEZEKO LA WARAIBU/WATEGEMEZI WA DAWA TIBA AINA YA VALIUM, PETHIDINE NA TRAMADOL KATIKA VITUO VYA TIBA SAIDIZI (MAT)

MATUMIZI DAWA YA KULEVYA

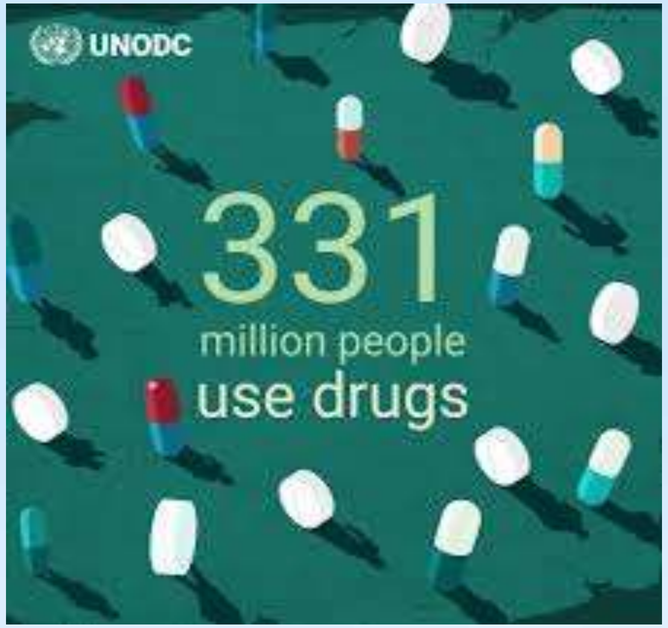

TAARIFA YA DAWA YA MWAKA 2025(UNODC)

AFRIKA

INATEGEMEWA KUWA NA ONGEZEKO LA **40%** YA WATUMIAJI WA DAWA ZA KULEVYA KUFIKIA 2030 (WDR, 2024)

DUNIA

ONGEZEKO LA **11%** YA WATUMIAJI WA DAWA ZA KULEVYA KUFIKIA 2030

(WDR, 2024)

DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA

MAANA YA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA

DAWA TIBA HUTENGENEZWA NA KUSAMBAZWA KISHERIA KWA AJILI YA MATIBABU NA TAFITI MBALI MBALI

NI **DAWA HALALI** KWA AJILI YA TIBA YA MARADHI MBALIMBALI MFANO:

- ✓ MAGONJWA YA AFYA YA AKILI (Amitriptyline, Benzodiazepines)
- ✓ KUPUNGUZA MAUMIVU(Tramadol, Pethidine, Morphine)
- ✓ UPASUAJI (Ketamine, Propofol)
- ✓ KIKOHOZI (codeine)
- ✓ KIFAFA(CARBAMAZEPINE, SODIUM VALPROATE)

MAKUNDI (2) YA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA

DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA ZINAZODHIBITIWA KIMATAIFA

NAKOTIKI: DAWA TIBA ZILIZOORODHESHWA KATIKA MKATABA WA UMOJA WA MATAIFA DHIDI YA DAWA ZA KULEVYA AINA YA NAKOTIKI WA MWAKA **1961** NA ITIFAKI YAKE YA MWAKA **1972.**

MFANO: MORPHINE, PETHIDINE, FENTANYL.

SAIKOTROPIKI: DAWA TIBA ZILIZOORODHESHWA KATIKA MKATABA WA UMOJA WA MATAIFA DHIDI YA DAWA ZA KULEVYA AINA YA SAIKOTROPIKI WA MWAKA 1971.

MFANO: DIAZEPAM, PHERNOBARBITAL, LORAZEPAM, CLONAZEPAM.

NAKOTIKI

UINGIZAJI NA USAMBAZAJI WA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA(NAKOTIKI)

NAKOTIKI: Dawa au Kemikali inayotumika kitabibu

- ✓ **Kupunguza maumivu makali.**
- ✓ **Kusababisha usingizi au utulivu .**
- ✓ MFANO: MORPHINE, PETHIDINE, FENTANYL.

VIBALI VYA MATUMIZI DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA AINA YA (NAKOTIKI) HUTOLEWA NA **TMDA** KWA:

A)TAASISI ZA SERIKALI NA ZISIZO ZA KISERIKALI
B)HUTUMIKA CHINI YA UANGALIZI WA KITAALAMU

MSD NDIYE MUINGIZAJI NA MSAMBAZAJI PEKEE WA DAWA AINA YA NAKOTIKI KWA VITUO VYA AFYA VILIVYOIDHINISHWA MATUMIZI NA **TMDA**

SAIKOTROPIKI: Dawa au Kemikali inayotumika kitabibu.

- ✓ Kutuliza au kubadilisha hali ya utendaji ya mfumo wa ufahamu (ubongo).
- ✓ Kutibu magonjwa ya akili, wasiwasi, usingizi, na kifafa.

MFANO:DIAZEPAM, PHERNOBARBITAL, LORAZEPAM, CLONAZEPAM, KETAMINE

SAIKOTROPIKI

UINGIZAJI NA USAMBAZAJI WA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA (SAIKOTROPIKI)

VIBALI VYA MATUMIZI, BIASHARA, UZALISHAJI WA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA AINA YA SAIKOTROPIKI HUTOLEWA NA TMDA KWA:

A)TAASISI ZA SERIKALI NA ZISIZO ZA KISERIKALI;

B) WASAJILI NA WAINGIZAJI WA BIDHAA KUTOKA NJE;

C) VIWANDA VYA KUTENGENEZA DAWA;

D) WAUZAJI WA JUMLA NA REJAREJA WA DAWA ;

E) MTU MWINGINE YEYOTE ALIYEIDHINISHWA NA MAMLAKA HUSIKA.

MATUMIZI, UHIFADHI WA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA NI TAKWA LA KISHERIA NA MIONGOZO YA KIMATAIFA

MATUMIZI, UHIFADHI YA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA

- KUTOLEWA NA WAFAMASIA WALIOSAJILIWA AU WATAALAMU WENGINE WALIOIDHINISHWA
- UTOAJI WA DAWA KULINGANA NA CHETI HALALI KILICHOANDIKWA NA DAKTARI ALIYESAJILIWA AU MTOAJI HUDUMA ZA AFYA YOYOTE ALIYEIDHINISHWA
- UTUNZAJI WA KUMBUKUMBU ZA MANUNUZI NA MATUMIZI YA DAWA HIZO
- UTUNZAJI WA DAWA HIZO KULINGANIA NA TARATIBU NA MIONGOZO KISHERIA

UPATIKANAJI WA DAWA NI KULINGANA NA MIONGOZO YA KIMATAIFA

UPATIKANAJI WA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA

- ✓ VITUO VYA AFYA(SERIKALI/BINAFSI)
- ✓ MADUKA YA DAWA YA BINADAMU NA MIFUGO

UHUSIANO WA DAWA TIBA NA DAWA ZA KULEVYA (KISHERIA)

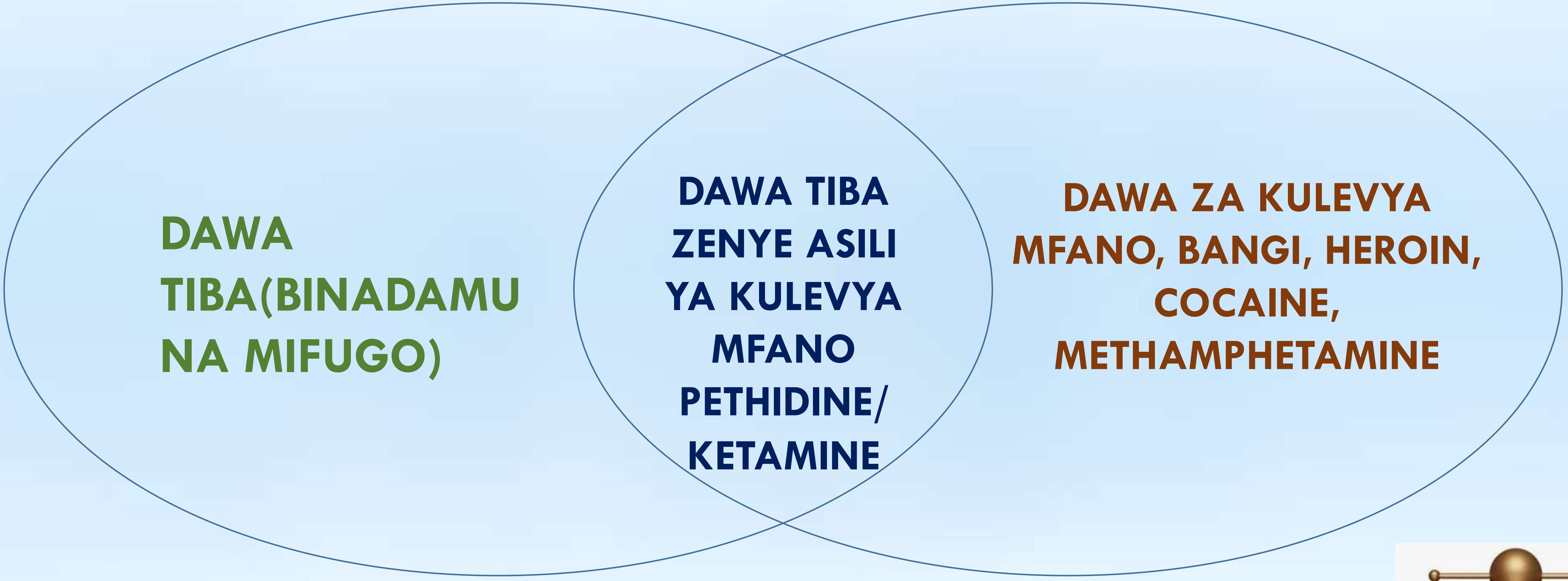

Dawa zinazoruhusiwa (legal)

Dawa zisizoruhusiwa (illegal)

DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA **ZIMEKUWA ZIKITUMIKA KAMA MBADALA WA DAWA ZA KULEVYA KUTOKANA NA UMFANANO WAKE WA UTENDAJI KAZI KATIKA MFUMO WA MWILI WA BINADAMU**

SABABU ZA MATUMIZI HOLELA YA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA

- ✓ UELEWA MDOGO WA MADHARA
- ✓ KUTOKUFUATA TARATIBU ZA KITABIBU
- ✓ MATATIZO YA KISAIKOLOJIA (HUZUNI, MSONGO WA MAWAZO, UPWEKE)
- ✓URAHISI WA UPATIKANAJI
- ✓**UDHIBITI BORA WA UPATIKANAJI WA DAWA ZA KULEVYA NCHINI**

SABABU ZA MATUMIZI HOLELA YA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA

TARATIBU ZA KUTOA DAWA

- ✓ UTOAJI WA DOZI KUBWA
- ✓ DOZI ZA MUDA MREFU
- ✓ KUTOA AINA NYINGI ZA DAWA KWA MARA MOJA

MATUMIZI BINAFSI YA DAWA

- ✓ KUPATA DAWA KIRAHISI FAMASI
- ✓ UCHOCHEZI WA JAMII/MARAFIKI
- ✓ UCHUKUAJI WA MAAMUZI BINAFSI KUJITIBU

MATANGAZO YA BIASHARA YA DAWA

- ✓ UPOTOSHAJI WA UMMA

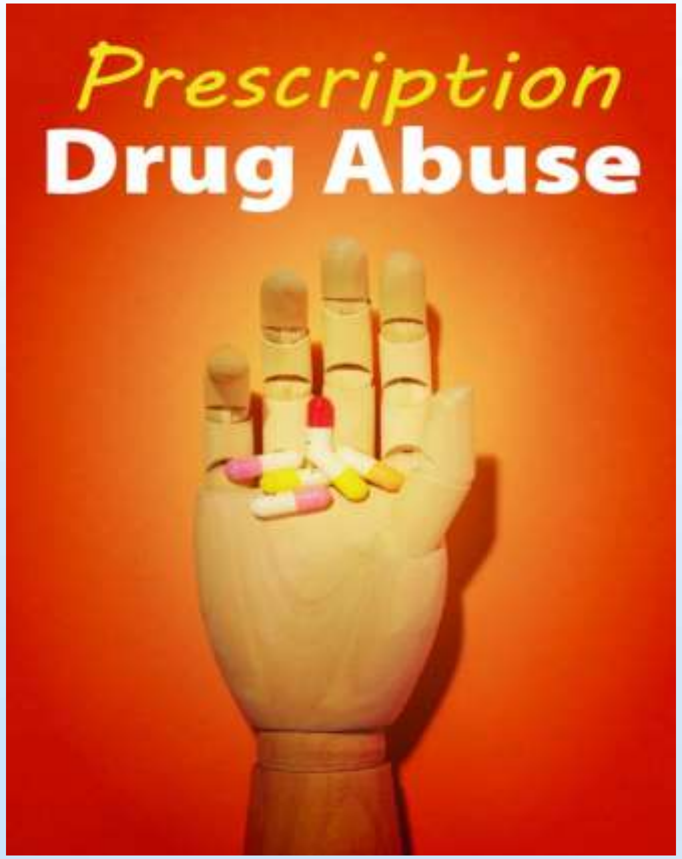

MATUMIZI HOLELA YA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA

(DCEA, TMDA & PC), 2023

KUPITIA DODOSO KWA WARAIBU WA DAWA ZA KULEVYA NA WATOA HUDUMA ZA AFYA ULIBAINI KUWEPO KWA VIASHIRIA VYA UUZAJI NA MATUMIZI HOLELA YA DAWA TIBA. HASA AINA YA;

- DIAZEPAM (73.8%)
- TRAMADOL (48.3%) NA
- PHERNOBARBITAL (19.8%)

UCHUNGUZI ULIBAINI UUZAJI HOLELA WA DAWA AMBAPO FAMASI ZILICHANGIA (87%)

CHANGAMOTO ZA UDHIBITI WA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA

- ✓ UKOSEFU WA HUDUMA ZA TIBA: **MTU 1 TU KATI 12** ALIWEZA KUPATA TIBA KUTOKANA NA TATIZO LA DAWA ZA KULEVYA DUNIANI (UNODC, 2025)

- ✓ ONGEZEKO LA DAWA ZENYE MCHANGANYIKO TATA (NEWLY DRUG COMBINATIONS).

- ✓ UTENGENEZAJI WA DAWA MPYA ZISIZO NA UDHIBITI KIMATAIFA.

- ✓ UTENGEZEZAJI WA DAWA HATARI ZENYE TAARIFA ZA UONGO KWA WATUMIAJI

MFANO: MCHANGANYIKO WA TRANQUILIZERS + SYNTHETIC OPIOIDS ILI KUONGEZA NGUVU.

- ✓ UCHEPUSHWAJI, WIZI

CHANGAMOTO HUZI ZIMEATHIRI UTOAJI WA MAAMUZI YA KITABIBU, KUONGEZA VIFO VISIVYOTARAJIWA, OVERDOSES, MADHARA YA MUDA MREFU

UCHEPUSHWAJI WA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA

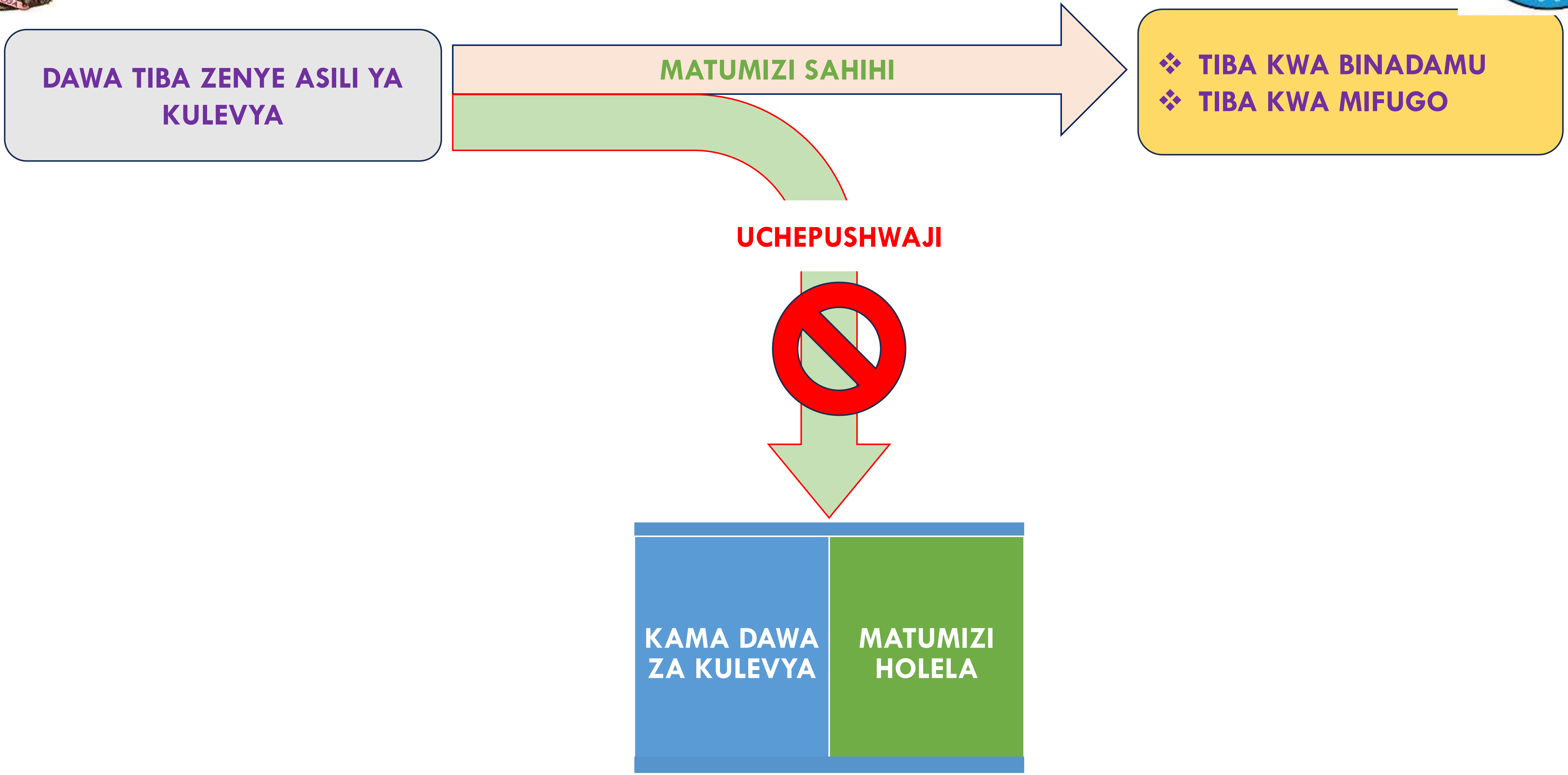

D

MATUKIO YA UKAMATAJI WA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA DUNIANI 2020-2026

1.	TAPENTADOL	9.	KETAMINE
2.	CARISPRODOL	10.	TRAMADOL
3.	ALPRAZOLAM	11.	FENTANYL
4.	CLONAZEPAM	12.	ZOPICLONE
5.	OXYCODONE	13.	CODEINE
6.	DIAZEPAM	14.	ZOLPIDEM
7.	PREGABALIN	15.	LORAZEPAM
8.	ETIZOLAM	16.	BROMAZEPAM

ADHABU KWA MUJIBU WA SHERIA YA DCEA, SURA.95

KIFUNGU CHA 15 NA 15A

KUAINISHA MAKOSA YA KUMILIKI, KUTENGENEZA, KUUZA, KUSAFIRISHA, KUSAMBAZA NA KUNUNUA KINYUME NA SHERIA, KANUNI, MIONGOZO NA TARATIBU

ADHABU HUTEGEMEA UZITO WA DAWA

ADHABU

KIFUNGO KISICHOPUNGUA MIAKA 30

- ✓ CHINI YA GRAMU 200 (DAWA ZA KULEVYA ZA VIWANDANI)
- ✓ CHINI YA KILO 100 (MIRUNGI NA BANGI)
- ✓ CHINI YA KILO AU LITA 100 (KEMIKALI BASHIRIFU)

KIFUNGO CHA MAISHA

- ✓ ZAIDI YA GRAMU 200 (DAWA ZA KULEVYA ZA VIWANDANI)
- ✓ ZAIDI YA KILO 100 (MIRUNGI NA BANGI)
- ✓ ZAIDI YA KILO AU LITA 100 (KEMIKALI BASHIRIFU)

ATHARI ZA MATUMIZI DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA

- ✓ URAIBU NA UTEGEMEZI
- ✓ VIFO VYA GHAFLA NA
- ✓ MADHARA YA MUDA MREFU

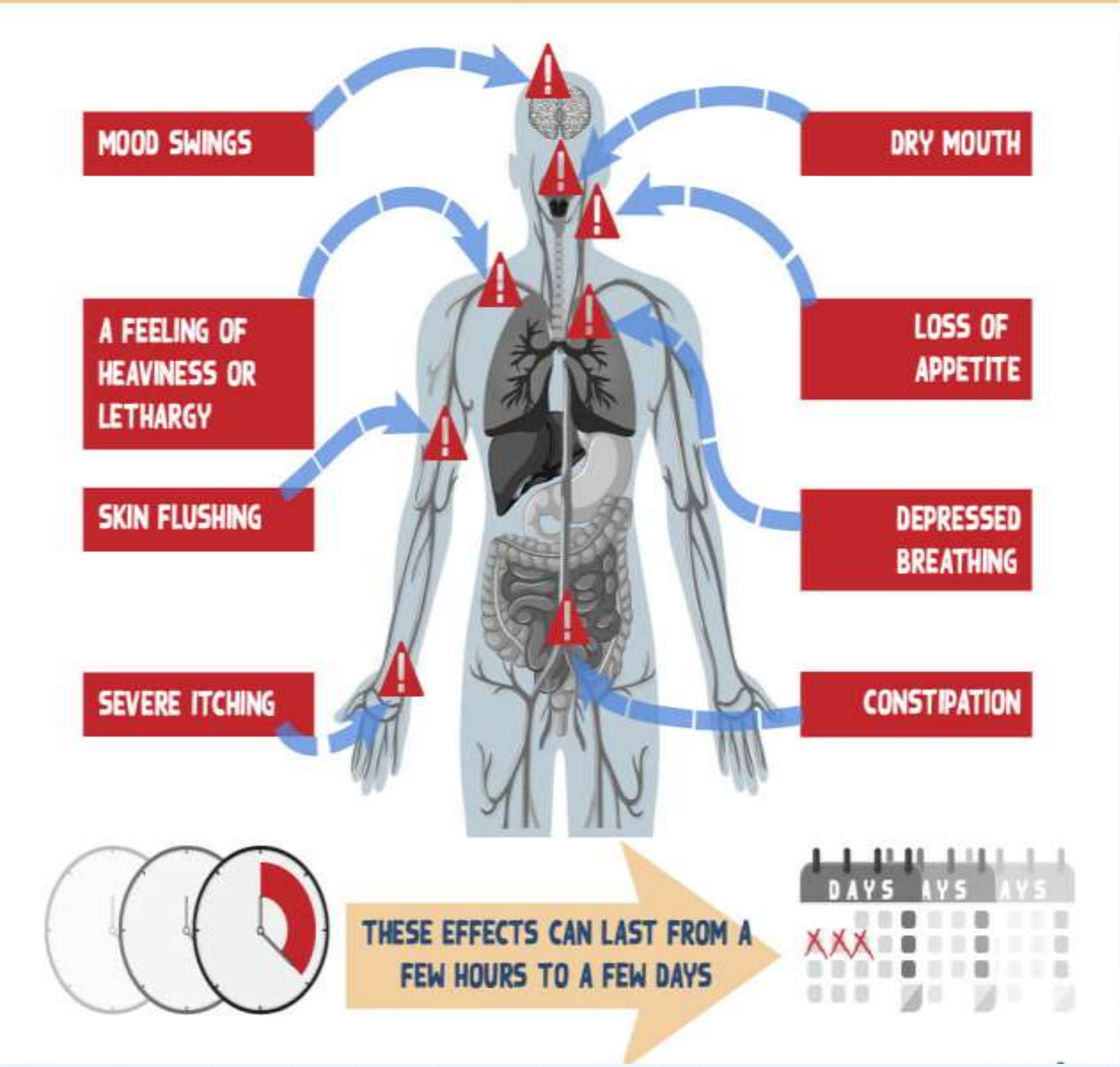

URAIBU NA UTEGEMEZI WA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA

URAIBU WA DAWA ZA KULEVYA:

HALI YA KUWA NA HITAJI KUBWA LA KISAIKOLOJIA LA KUENDELEA KUTUMIA DAWA ZA KULEVYA HATA KAMA ZINAMSABABISHIA MTU MADHARA (HAMU, KUZOEA, KUPENDELEA).

UTEGEMEZI WA DAWA ZA KULEVYA:

HALI AMBAYO MWILI NA AKILI HAVIWEZI KUFANYA KAZI KAWAIDA BILA MATUMIZI YA DAWA ZA KULEVYA (MWILI UHITAJI DAWA HIZO ILI KUJISIKIA SAWA)

A. KIAFYA (KIZAZI HADI KIZAZI):

- ✓ MADHARA KATIKA MFUMO WOTE WA MWILI
- ✓ KUONGEZA MATATIZO/MARADHI YA AKILI
- ✓ KUCHOCHEA URAIBU NA UTEGEMEZI
- ✓ KUZALIWA KWA WATOTO WENYE UZITO MDOGO/KUPOTEZA WATOTO
- ✓ KUSABABISHA KIFO VYA GHAFLA
- ✓ ATHARI KWA KIZAZI KIJACHO

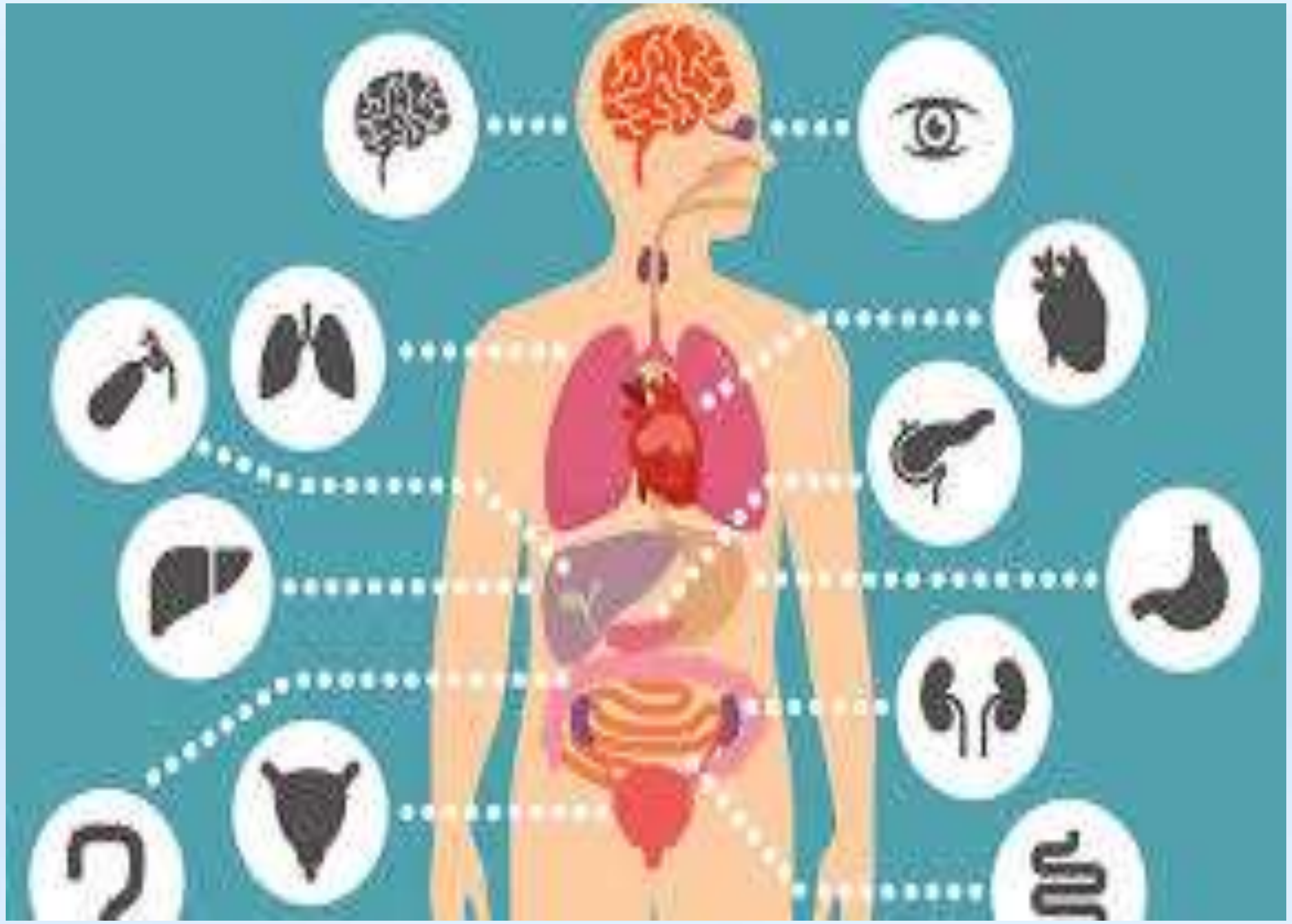

ATHARI ZA KIJAMII:

- ✓ KUCHOCHEA VITENDO VYA KIHALIFU (UBAKAJI, MAUAJI, UTEKAJI, UTAPELI)
- ✓ ONGEZEKO LA AJALI, VIFUNGO
- ✓ KUCHOCHEA BIASHARA HARAMU YA DAWA
- ✓ KUKOSA UAMINIFU KWA TAASISI ZA UDHIBITI(LOSS OF CREDIBILITY/CONFIDENCE)

ATHARI ZA KIUCHUMI

- ✓ KUPOTEZA USHINDANI WA KIBIASHARA
- ✓ KUATHIRI MNYORORO WA USAMBASAJI WA DAWA (SUPPLY CHAIN)
- ✓ KUONGEZA UGUMU WA UPATIKANAJI WA DAWA
- ✓ KUONGEZA GHARAMA KWA SERIKALI :
  - MATIBABU KWA WARAIBU NA WAATHIRIKA
  - KUENDESHA OPERESHENI/KAGUZI MAALUM

MIFANO YA MATUKIO YA UKAMATAJI

WA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA NCHINI

...CHANGAMOTO ZA UCHANGANYWAJI WA DAWA TIBA ZA KULEVYA KATIKA BIDHAA MBALIMBALI

BAVERAGES

- Drugs spiked into commercial beverages
- Easy access in the Night Club-recreational drugs
- Contain combination of Methamphetamine+ MDMA + Ketamine (0.5-5%)

UKAMATAJI WA KIFURUSHI CHA MORINGA EXTRACT CHENYE DAWA TIBA AINA YA PRAZEPAM, TRAMADOL

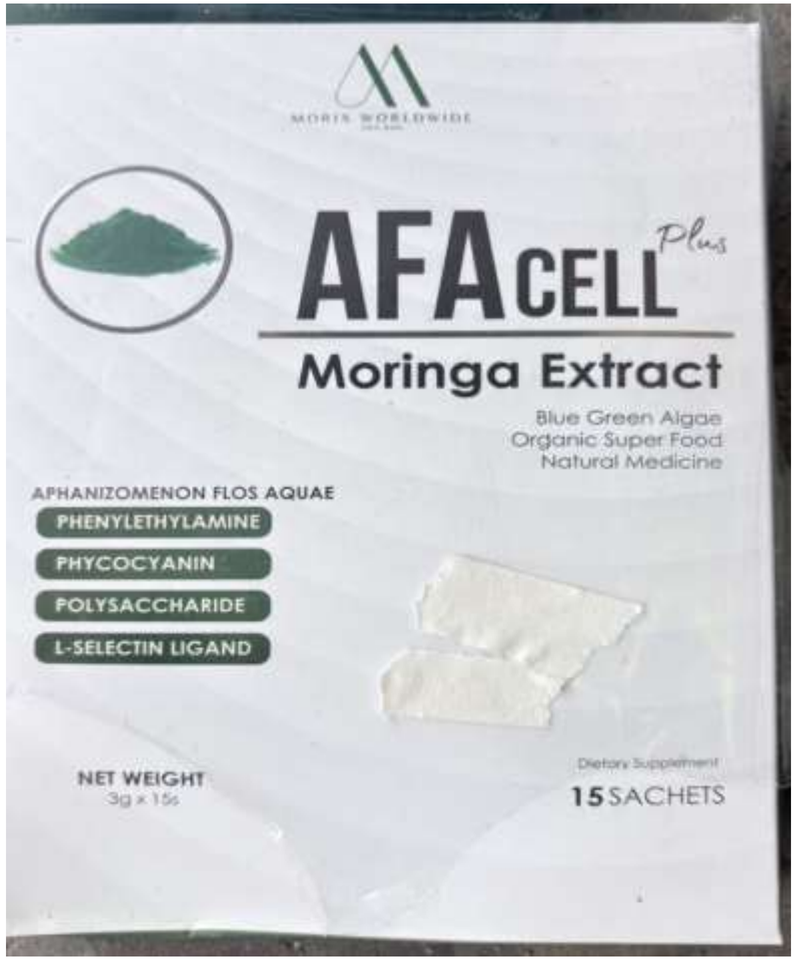

UKAMATAJI WA KIFURUSHI CHA DAWA AINA YA DIAZEPAM-VALIUM

UKAMATAJI WA KIFURUSHI CHA DAWA AINA YA FLUNITRAZEPAM

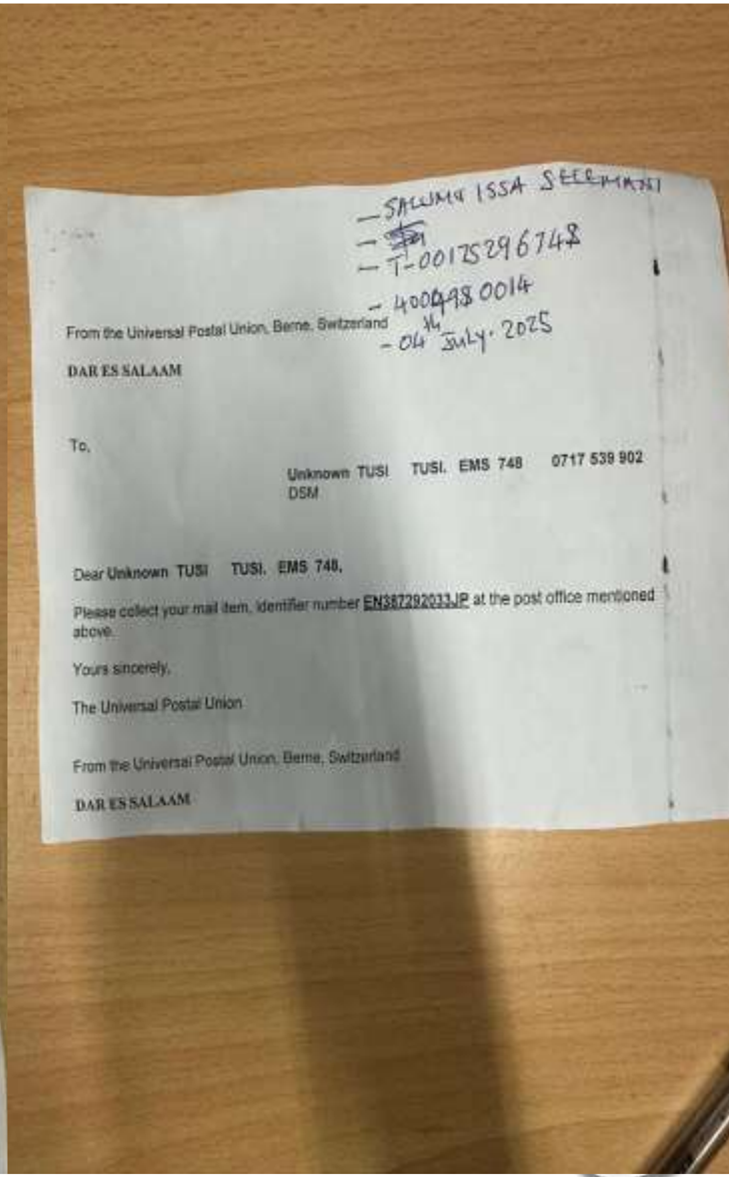

OKTOBA 2024, CHUPA ZA DAWA TIBA YENYE ASILI YA KULEVYA AINA YA **CODEINE** ZILIKAMATWA ZIKIWA ZIMEBANDIKWA NEMBO GHUSHI YA **'MARLTONS SHAMPOO'** ZIKISAFIRISHWA KUTOKA **AFRIKA KUSINI** KWENDA **UINGEREZA** NA **MAREKANI**.

BAADHI YA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA (CODEINE, METHYLPHENIDATE, PHENOBARBITAL, FLUNITRAZEPAM) ZILIZOKAMATWA KATIKA KAMPUNI ZA KUSAFIRISHA VIFURUSHI

DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA (PETHIDINE, FENTANYL AND MORPHINE) ZILIZOKAMATWA KATIKA MPAKA WA MTUKULA

100mg in 2ml
Pethidine 100mg/2ml
Solution for Injection
For subcutaneous, intramuscular or slow intravenous injection
CAN CAUSE ADDICTION
CONTAINS OPIOID
POM
CD
10 x 2ml ampoules

100 micrograms in 2ml
Fentanyl 50 micrograms/ml
Solution for Injection
For intravenous use
Fentanyl
CAN CAUSE ADDICTION
CONTAINS OPIOID
POM
CD
10 x 2ml ampoules

15mg in 1ml
Morphine Sulfate 15mg in 1ml
Solution for Injection
For intramuscular, intravenous or subcutaneous injection
CAN CAUSE ADDICTION
CONTAINS OPIOID
POM
CD
10 x 1ml ampoules

GTIN: 05014124178120
LOT: 0154527
DoM: 12 2024 EXP: 12 2027
S/N: 184054902019

GTIN: 05014124170674
LOT: 0157600
DoM: 06 2025 EXP: 06 2028
S/N: 824305102781

GTIN: 05014124178083
LOT: 0154985
DoM: 02 2025 EXP: 02 2028
S/N: 203664516676

CHANGAMOTO ZA UDHIBITI WA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA

MBINU ZA USAFIRISHAJI/KUFICHA

MABADILIKO YA MBINU ZA UFICHAJI KUATHIRI UDHIBITI

UELEWA MDOGO WA JAMII

KUONGEZA KASI YA MATUMIZI HOLELA

UKUAJI WA BISHARA ZA MTANDAONI

HUDUMA ZA VIFURUSHI

USAWA KATI YA UPATIKANAJI NA UDHIBITI

KUHAKIKISHA UPATIKANAJI NA KUZUIA MATUMIZI MABAYA

NINI KIFANYIKE?

NINI KIFANYIKE?

KUTOA ELIMU KWA WADAU NA MAKUNDI MUHIMU MF. WATOAHUDUMA ZA AFYA, WAANDISHI WA HABARI, TAASISI ZA ELIMU.

KUSIMAMIA UTEKELEZAJI WA SHERIA, KANUNI, TARATIBU NA MIONGOZO/ITIFAKI KATIKA MATUMIZI YA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA

KUIMARISHA UDHIBITI ILI KUZUIA UCHEPUSHWAJI WA DAWA TIBA ZENYE ASILI YA KULEVYA- UINGIZAJI/USAFIRISHAJI/MATUMIZI

KUBORESHA USHIRIKIANO WA KISEKTA KATIKA KAGUZI/ELIMU KWA UMMA

ASANTENI KWA USIKIVU

KWA MAWASILIANO NA TAARIFA
PIGA SIMU BILA MALIPO
NAMBA 119